

Розділ перший

Рано-вранці я виїхав зі свого будинку на Канцлер-лейн і попрямував до Гілдхола обговорити справу, над якою працював за дорученням Міської ради. Хоча мені не виходила з голови набагато серйозніша справа, за яку мав узятися після повернення додому, та, їдучи тихою Фліт-стріт, я все-таки зумів трохи насолодитися теплим світанковим вітерцем. Як на кінець травня, погода була дуже спекотною, вогняна куля сонця вже піднялася в чисте блакитне небо, і під чорну адвокатську мантію я одягнув тільки легкий дублет. Мій старий кінь Канцлер ступав неквапливим кроком, а я, дивлячись на дерева, повністю вкриті листям, знову згадав про своє бажання покинути практику, втекти від галасливих збіговиськ Лондона. За два роки мені виповниться сорок – вік, коли в чоловіка починається старість; якщо справи підуть добре, я зміг би це зробити. Я перетнув Флітський міст зі статуями стародавніх королів Гога і Магога. Попереду височіла міська стіна, і я підготувався до смороду й галасу Лондона.

У Гілдхолі я зустрівся з мером Голлісом і баристером¹ Міської ради. Рада почала судовий розгляд проти одного із загребущих спекулянтів земельних угідь, які скуповували майно розігнаних монастирів, останній з яких закrywся цієї весни 1540 року. Саме цей спекулянт, на мій сором, був моїм знайомим баристером із Лінкольнс-Інн, Колегії адвокатів, фальшивим і жадібним шахраєм на ім'я Білзнап. Він заволодів невеликим монастирем у Лон-

¹ Баристер (від англ. *barrister*) – адвокат, представник однієї з адвокатських професій у Великій Британії; на відміну від соліситора має право виступати у всіх судових процесах; надає юридичні консультації та висновки з найскладніших правових питань. – Тут і далі примітки перекладачки.

доні й, замість того щоб знести церкву, перетворив її на безладне дохідне житло. Він викопав спільну вигрібну яму для своїх орендарів, але зробив це абияк, і мешканці сусідніх будинків, якими володіла Міська рада, страждали від нечистот, що потрапляли в їхні підвали.

Під час розгляду справи Білкнапу було наказано вжити належних заходів, але негідник подав апеляційну скаргу в Королівський суд, стверджуючи, що згідно з початковим статутом монастир виключений з-під юрисдикції міста і що він не зобов'язаний нічого робити. Слухання справи в суді було призначено через тиждень. Я сповістив мера, що шанси Білкнапа мізерні, зазначивши, що він є одним із тих пройдисвітів, які бісять правників, із тих, хто отримує збочене задоволення, марнуючи час і гроші на непевні справи, замість того щоб визнати поразку і вжити відповідних заходів, як належить цивілізованим людям.

Я планував повернутися додому тим самим шляхом, яким приїхав, через Чіпсайд, але коли дістався до перехрестя з Лед-лейн, то побачив, що Вуд-стріт заблокувала перекинута підвода, навантажена свинцем і черепицею зі зруйнованого монастиря Святого Бартоломея. Купа вкритої мохом черепиці висипалася на дорогу. Підвода була немала, запряжена двома великими ваговозами, і хоча візник вивільнив одного, другий безпорадно лежав на боці між голоблями. Шалено хвицаючи здоровенними копитами, кінь трощив черепицю і здіймав хмари пилу. Нажаханий, він іржав, заковуючи очі на юрбу довкола. Я почув, як хтось казав, що всю дорогу аж до Криплгейта запрудили підводи.

Останнім часом у Сіті це вже була не перша така ситуація. Звідусіль долинав гуркіт каміння під час руйнування старих будівель: стільки землі звільнилося, що навіть у перенаселеному Лондоні придворні та інші загребущі мародери, до чийх рук вона потрапила, ледве знали, як з усім цим упоратись.

Я розвернув Канцлера і став пробиратися лабіринтом вузьких вулиць, які вели до Чіпсайда, подекуди такими вузькими, що

кінь з вершником ледве проїжджали попід навислими стріхами будинків. Незважаючи на ранню годину, майстерні були відчинені, і люди товпилися на вулицях, сповільнюючи мій прохід, – підмайстри, вуличні торговці та носії води, які горбатилися під своїми величезними конічними кошиками. Увесь місяць майже не було дощу, бочки з дощівкою спорожніли, і носії тепер добре заробляли. Я знову подумав про заплановану зустріч; боявся її, а тепер запізнився.

Через спекотну погоду зі стічної канави відгонило сильним смородом, і я поморщив носа, а тоді різко вилаявся, коли свиня, вимазавши рило якимось незрозумілим сміттям, з вереском перебігла дорогу Канцлеру, від чого кінь шарпнувся вбік. Двоє підмайстрів у голубих дублетах озирнулися на мою лайку. Судячи з їхніх підпухлих облич, вони поверталися з пізньої гулянки; один із них, кремезний молодик з грубими рисами обличчя, презирливо вишкірився на мене. Я стиснув губи і пришпорив Канцлера, побачивши себе очима молодика: горбатий блідолиций законник у чорній мантиї й капелюсі, з футляром для пера і кинджалом на поясі замість меча.

Виїхавши на широку бруковану дорогу Чіпсайда, я полегшено зітхнув. Довкола яток на ринку сновигали натовпи людей; під яскравими навісами торговці вигукували: «Що шукаєте?» – або сперечалися з добродійками в білих очіпках. Випадкова заможна леді блукала навколо яток зі своїми озброєними слугами, її біло-сніжне обличчя прикривала від сонця тканинна маска.

Тоді, проїжджаючи повз велетенський собор Святого Павла, я почув гучний крик продавця памфлетів. Сухорлявий хлопчина в заплямованому чорному дублеті, з купою паперів під пахвою, волав до натовпу: «Дітовбивцю з Волбрука доставили до Ньюгейта!». Зупинивши коня, я нахилився й подав хлопчині фартинг. Лизнувши палець, той витягнув один листок і простягнув мені, а тоді знову зарепетував до натовпу: «Найстрашніший злочин року!».

У тіні величезної споруди собору Святого Павла я зупинився, щоб прочитати листівку. Як завжди, довкола собору було повно жебраків: до стін притулялися дорослі і діти, худі й обі-

рвані, виставляючи свої болячки і каліцтва з надією на милос-
тиню. Я відвів очі від їхніх благальних поглядів і читав далі. Під
гравіюрою жіночого обличчя – простий обрис під розпатланим
волоссям міг зображати кого завгодно – було написано:

«ЖАХЛИВИЙ ЗЛОЧИН У ВОЛБРУКУ.
ДИТИНУ ВБИЛА РЕВНИВА КУЗИНА.

У недільний вечір 16 травня в чудовому будинку сера Едвіна
Вентворта Волбрукського, члена Гільдії торговців шовком та окса-
митом, на дні садового колодязя знайшли зі зламаною шиєю його
єдиного сина, дванадцятирічного хлопчика. Прекрасні доньки
сера Едвіна, дівчата п'ятнадцяти й шістнадцяти літ, розповіли, як
на хлопчика напала і штовхнула в глибокий колодязь їхня кузина
Елізабет Вентворт, сирота, яку сер Едвін прийняв у свій дім із
милосердя після смерті її батька. Її везуть до Ньюгейта, де вона
має постати перед судом 29 травня. Вона відмовляється відпові-
дати на питання обвинувачення, тому, ймовірно, її покладуть під
прес, а якщо визнають винною, повезуть до Тайберна в наступ-
ний день повішення».

Надрукована на дешевому папері, листівка залишила чор-
нильні плями на моїх пальцях, тож я засунув її до кишені й повер-
нув на Патерностер-роу. Справа стала загальновідомою, ще одна
сенсація на пів гроша. Винна чи ні, як тепер дівчині було сподіва-
тися на справедливість від лондонського суду присяжних? Поши-
рення книгодрукування принесло нам Біблію англійською мовою,
яка роком раніше з'явилася в кожній церкві; але також принесло
памфлети, як-от цей, підкидаючи заробітки для підпільних друка-
рень і поживу для катів. І справді, як учили нас стародавні мудреці,
немає нічого прекрасного на цьому світі, яке люди не зіпсують.

Був майже полудень, коли ми з Канцлером зупинилися перед
дверима мого дому. Сонце стояло в зеніті, і, розв'язавши стрічку
свого капелюха, я відчув, що підборіддя під нею спітніло. Джоан,

моя економка, відчинила двері зі стурбованим виразом на пухкому обличчі, щойно я спішився.

– Він тут, – прошепотіла вона, озирнувшись. – Дядько тієї дівчини...

– Знаю.

Джозеф, мабуть, проїхав через Лондон. Можливо, також побачив той памфлет.

– Який у нього настрій?

– Похмурий, сер. Чекає у вітальні. Я принесла йому кухлик пива.

– Дякую.

Я передав повіддя Саймону, хлопцеві, якого Джоан нещодавно найняла для допомоги по господарству і який зараз же підскочив, худий, мов палиця, жовтоволосий шибеник. Канцлер ще не зник до нього і лупив копитами гравій, мало не наступивши хлопцеві на босу ногу. Саймон заспокійливо заговорив з ним, потім поспішно вклонився мені й повів коня до стайні.

– Цьому хлопцеві потрібні черевики, – сказав я.

Джоан похитала головою:

– Не хоче взувати, сер. Каже, натирають йому ноги. Я сказала, що в домі джентльмена він мусить носити черевики.

– Скажіть йому, що отримає шість пенсів, якщо поносить їх тиждень, – сказав я. Потім зробив глибокий вдих і додав: – А тепер мушу йти до Джозефа.

Джозеф Вентворт був огрядним і рум'янощоким чоловіком років за п'ятдесят. Одягнений у свій найкращий дублет темного коричневого кольору, він спітнів і почувався незручно, адже дублет був із вовни, занадто теплої для такої погоди. Його вигляд відповідав його роду занять: працьовитий фермер, власник кількох малородючих угідь в Ессексі. Два його молодші брати шукали щастя в Лондоні, а Джозеф залишився на фермі. Уперше я вів його справу два роки тому, захищаючи ферму від позову великого землевласника, який хотів перетворити її на пасовище для овець.